

הברכה על הבדיקה

שישים אל לבו לבדוק בחדרים ובעליות ובכל מקום שמכניסין בו חמץ.

8. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תלב סעיף א קודם שיתחיל לבדוק יברך: אשר קדשנו במצותיו וצונו על ביעור חמץ. (ואם התחיל לבדוק בלא ברכה, יברך כל זמן שלא סיים בדיקתו, כל בו); ויזהר שלא ידבר בין הברכה לתחלת הבדיקה. וטוב שלא ידבר בדברים אחרים עד שיגמור כל הבדיקה, כדי שישים אל לבו לבדוק בכל המקומות שמכניסים בו חמץ.

9. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תלב ס"ק א א על ביעור. בירך לבער דיעבד יצא, דרכי משה ... משמע הא בירך על בדיקת חמץ לא יצא דיעבד:

10. ט"ז אורח חיים סימן תלב ס"ק ב (ב) כל זמן שלא סיים בדיקתו. דכ"ז שלא סיים מקרי עדיין עובר לעשייתו ואם כבר סיים הבדיקה לא יברך אף על גב דעדיין הגמר של מצוה לפניו בביעור מ"מ לא שייך ברכה אם אינו עושה מעשה של מצוה: ונ"ל דבאם לא בירך עד גמר הבדיקה יברך בשעה ה' כשעוסק בשריפת חמץ דהא עושה מעשה בעיקר המצוה

11. משנה ברורה סימן תלב ס"ק ה (ה) ויזהר שלא ידבר - ובדיעבד אם שח בדברים שאין צורך הבדיקה יחזור ויברך דהפסיק בין הברכה להמצוה:

12. מאמר מרדכי סימן תלב ס"ק ג (ג) ויזהר שלא ידבר בין הברכה וכו' דבר פשוט הוא דצריך ליזהר מן הדיבור אפי' בדברים שהם מענין הבדיקה דאין חילוק בזה אלא לענין דיעבד דבדיעבד א"צ לחזור ולברך אם שח בדברים שהם מענין הבדיקה וזה פשוט ומבואר מכמה מקומות

13. משנה ברורה סימן תלב ס"ק ו (ו) וטוב וכו' - ובזה אין צורך לחזור ולברך כיון שכבר התחיל המצוה ובדברים שהם צורך הבדיקה גם לכתחלה יוכל לדבר שזה אין חשיב הפסק כלל [אחרונים]:

14. חשוקי חמד מסכת פסחים דף ז עמוד א האם מותר לברך ברכת אשר יצר באמצע בדיקת חמץ שאלה. כתב השו"ע וז"ל: "ויזהר שלא ידבר בין הברכה לתחילת הבדיקה, וטוב שלא ידבר בדברים אחרים, עד שיגמור כל הבדיקה, האם מותר לכתחילה לברך ברכת אשר יצר באמצע הבדיקה?"

תשובה. בספר אגודת אזוב כתב דיברך רק אחר שיגמור לבדוק את החמץ, והדברים מחודשים.... ונראה דהכא קיל טפי כיון דהטעם דאסור להפסיק בדיבור אינו משום הפסק באמצע הברכה, דהרי כבר התחיל במצוה כדכתב המשנ"ב (סק"ו), אלא הטעם הוא כמו שכתב השו"ע כדי שישים אל לבו לבדוק בכל המקומות שמכניסים בו חמץ. וממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א שמעתי דכל דבר שכך הוא סדר הדברים שאדם עושהו אין הוא הפסק.

15. ערוך השולחן אורח חיים סימן תלב סעיף א ונכון ליטול ידיו קודם הבדיקה אך אם בודק תיכף אחר מעריב א"צ ליטול ידיו שהרי נטלן קודם תפלת ערבית

יכול לבדוק כמה בתים בברכה אחת

16. טור אורח חיים הלכות פסח סימן תלב ובברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים ואם בעל הבית אינו יכול לטרוח ולבדוק בכל המקומות שבבית יעמיד כל בני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לבדוק איש במקומו על סמך

1. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ז עמוד א

אמר רב יהודה: הבודק צריך שיברך. מאי מברך? רב פפי אמר משמיה דרבא: (אומר) לבער חמץ. רב פפא אמר משמיה דרבא: על ביעור חמץ. בלבער - כולי עלמא לא פליגי דודאי להבא משמע, כי פליגי - בעל ביעור. ... והלכתא: על ביעור חמץ.

2. ר"ן על הר"ף מסכת פסחים דף ג עמוד ב

הבודק צריך שיברך. ואם תאמר פשיטא ולמה לא יברך כשם שהוא מברך על המצות כולן י"ל דהא קמ"ל דאע"ג דביעור חמץ עיקר המצוה אפילו הכי משעה שהוא מתחיל בה דהיינו בשעת בדיקה מברך עליה ומיהו אין מברכין לבדוק אלא לבער שעיקר כונת הבדיקה הוא הביעור:

3. בית יוסף אורח חיים סימן תלב

ואם תאמר יברך על ביטול חמץ ויש לומר משום דביטול הוא בלב ואין מברכין על דברים שבלב ועוד יש לומר דבכלל ביעור ישנו לשון ביטול ואין בכלל לשון ביטול ביעור ואם תאמר סוף סוף יותר היה ראוי לברך על בדיקת חמץ שהוא מתחיל בה מיד יש לומר שאין הבדיקה תכלית המצוה שהרי מי שבדק ולא ביער או ביטל לא עשה כלום:

4. ספר כלבו סימן מח

ואם לא ברך קודם שיתחיל לבדוק מברך כל זמן דלא סיים בדיקתו דכל מצוה שיש לה משך זמן כל היכא דברך מקמי סיום המצוה עובר לעשייתו הוא הלכך אם נתעטף בטליתו ולא ברך הניח תפליו ולא ברך ישב בסוכה ולא ברך מברך כל זמן שמניח

5. שו"ת הרשב"א חלק א סימן רכג

שאלת אומרינן זמן בביעור חמץ כיון דמזמן לזמן קא אתי או לא?

תשובה יש מי שמברך כיון דעיקרו מזמן לזמן קא אתי. ויש מי שאינו מברך דאין לו זמן קבוע שהרי המפרש והיוצא בשיירא אם דעתו לחזור לפני הפסח אפילו מראש השנה צריך לבער. ואינו דומה לקריאת המגלה שאף על פי שמקדימין ליום הכניסה ויש לה זמנים הרבה ואפילו הכי אומרינן זמן. דשאני התם דזמנים אלו תקנו להם חכמים לא פחות ולא יתר /יותר/. מה שאין כן כאן שאין לו זמן אלא אפילו מתחלת השנה. ואנו אין דרכנו לומר זמן.

6. שו"ת הרא"ש כלל כה סימן ג

וששאלת למה אין מברכין זמן על ביעור חמץ, יראה לי משום דביעור חמץ מן הבית הוא הכנה למועד כענין עשיית סוכה לישב בסוכה בחג הסוכות. ותניא (סוכה מו) העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו, ואנן לא מברכין זמן בשעת עשייתה אלא מסדרינן ליה אכסא, וכן נמי כל צורך הכנת המועד משהינן ליה עד המועד ומסדרינן ליה אכסא. ואתה וכל אשר לך שלום.

7. שו"ת הרא"ש כלל יד סימן ג

ומיד יתחיל לבדוק ולא ידבר בין ברכה להתחלת הבדיקה. וי"א שאין לבודק לדבר עד שיגמור הבדיקה. ויש מוסיפין עוד שאם סח במילי דעלמא שלא מעין הבדיקה שצריך לחזור ולברך. וכל זה איננו שוה לי אלא שיזהר שלא ישיח בין ברכה להתחלת הבדיקה ואחר שהתחיל לבדוק לא הויא שיחה הפסק להטעין ברכה. מידי דהוי אישיבת סוכה וכאדם המדבר בתוך סעודתו דלא הויא שיחה הפסק אחר שהתחיל המעשה ... ומיהו לכתחלה טוב ליזהר שלא יעסוק בשיחה בטלה כדי

הברכה שבירך בעל הבית שעושה מצוה אחת אחד מברך לכולם:

17. ספר כלבו סימן מח

ונהגו במקצת מקומות שמתמינין פתיתין של פת בחורי הבית כדי שימצאם הבודק ויבערם שאם לא ימצא כלום חששו לברכה לבטלה, ואנו לא חששנו בזה לפי שדעתנו כשמברכין על הבעור לבער אם נמצא, מיהו הר"ש ז"ל כתב באסור והתר שלו אור ל"ד בודקין את החמץ לאור הנר וככר ראשון שמוצא מברך על בעור חמץ ומשמע מדבריו דאינו מברך אלא על מציאת החמץ ולשון הר"ף ז"ל מבעי ליה לברוכי ברישא והדר בדיק דאמר רבי יהודה כל הברכות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן

18. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תלב סעיף ב

בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים. ואם בעל הבית רוצה, יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לבדוק איש איש במקומו על סמך ברכה שבירך בע"ה. הגה: ונוהגים להניח פתיתין חמץ במקום שימצאם הבודק, כדי שלא יהא ברכתו לבטלה, (מהר"י ב"ר). ומיהו אם לא נתן לא עכב, דדעת כל אדם עם הברכה לבער אם נמצא. (כל בו).

19. משנה ברורה סימן תלב ס"ק ז

(ז) כמה בתים - וההליכה מבית לבית לא הוי הפסק ועיין בח"א שכתב דאם בודק ביתו וחנותו והחנות הוא בחצר אחרת צריך לחזור ולברך אמנם מצאתי בחק יוסף ובמאמר מרדכי שדעתם דכולהו חדא מצוה היא שמחויב לילך ולבודק כל המקומות שיש בהם חמץ ואין שייך לומר דהליכה הוי הפסק בזה:

20. חשוקי חמד מסכת פסחים דף ז עמוד א

שאלה. ראובן גר בבני ברק ויש לו חנות ברמלה, ובליל י"ד בודק את החמץ בביתו, וחייב מעיקר הדין לנסוע לרמלה לבדוק שם חנותו, ונסתפק האם הוא חייב לברך ברכה שניה, או שמא יכול לסמוך הברכה הראשונה? תשובה. הפר"ח (סימן תלב) כתב שדברי השו"ע שהליכה לא חשיבא הפסק דוקא כשאין רחוקים זה מזה, אבל ברחוקים הו"ל הפסק, וצריך לחזור ולברך, והמשנ"ב (שם סק"ז) כתב דההליכה מבית לבית לא הוי הפסק, אלא דיתכן דאף המשנ"ב יודה דבהפסק כזה גדול יצטרך לברך פעם נוספת דהוי היסח הדעת.

והחכמת שלמה נתן עצה דכדי לצאת מידי ספק, יכוין בפירוש שלא לצאת בברכה אחת גם על החנות וגם על הדירה, ולא הוי גורם ברכה שאינה צריכה כיון שעושה כן לצאת מהספק. וכעין עצה זו נתן הביאור הלכה לגבי מחלוקת הפוסקים אם מרחץ חשיב הפסק לגבי הטלית קטן, ולכן כתב ויותר טוב שיכוין בבקר בעת הברכה שלא תפסור בברכה זו להט"ק רק עד שיפשוטנו בבית המרחץ ואז יוכל לברך אח"כ לכו"ע. וכן כתב ההר צבי במקראי קודש על פי דברי החמכת שלמה

21. תשובות והנהגות כרך א סימן רפו

ולא מועיל כאן שיכוון שהברכה רק על ביתו, שאין מצוה מיוחדת על כל מקום רק מצוה חדא בתרוייהו, לכן נראה שמיד דשגמר בביתו יבדוק במשרד או אוטו אף שרחוק מביתו, ואף שאין ד"ז ברור שאין חיוב על כל בית בפני עצמו כמו שביארתי במק"א, מ"מ לענין ברכה לבטלה אנו מחמירים טובא, וראוי לא לברך אלא במקום אחד ולכוון לצאת הכל

22. משנה ברורה סימן תלב ס"ק ח

והנה מדינא יכול לסמוך בבדיקה אפילו על נשים ועבדים [ולא על שפחה נכרית שלנו] וקטנים ומ"מ לכתחלה נכון שלא לסמוך אלא על אנשים ב"ח שהגיעו לכלל מצות דהיינו מי"ג שנה ואילך לפי שהבדיקה כהלכתה יש בה טורח גדול ויש לחוש שמא יתעצלו ולא יבדקו יפה [אחרונים]:

23. משנה ברורה סימן תלב ס"ק יא

(יא) שבירך בעה"ב - ואם לא שמעו ברכתו לכתחלה אין לשלחם לבדוק ומ"מ אם קשה לו לגמור הבדיקה בעצמו יכול

לבקש לאחר שסייענו ואותו אחר א"צ לברך שכל הבדיקה מצוה אחת היא וכבר בירך הבעה"ב עליה:

המנהג להניח פתיתים

24. ט"ז אורח חיים סימן תלב ס"ק ד

(ד) ומיהו אם לא נתן כו'. וכן ראוי לנהוג לכתחלה דחיישי' שמא יניחנו במקו' שלא ימצאנו הבודק וברכה לבטל' אין כאן דהברכ' קאי על מה שיבע' למחר בודאי אלא שמהיו' מתחיל ע"י הבדיק':

25. חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קיט סעיף כב

יש נוהגין להניח פתיתין חמץ במקום שימצאם הבודק, דחוששין שמא לא ימצא כלום ותהיה ברכתו לבטלה. ואין לחוש, שהרי על כל פנים יבער למחר מה שמשייר, והבדיקה היא לצורך הביעור (תל"ג וכן דעת הגר"א שא"צ להניח):

26. שו"ת יחווה דעת חלק ה סימן לא

והגאון יעב"ץ בספר מור וקציעה (שם) כתב, שהגאון מר אביו החכם צבי היה לועג על המניחים פתיתים כדי שימצאם הבודק, ואף על פי שהבאר היטב כתב כן בשם האר"י, הוא ז"ל היה בקי בכל כתבי האר"י, ושמע מינה שסובר שלא אמר כן האר"י מעולם וכו'. ע"ש. ובאמת שכן כתב בספר פרי עץ חיים בשם האר"י ז"ל.

27. דרשו

והחזו"א לא נהג מנהג זה

28. משנה ברורה סימן תלב ס"ק יג

(יג) ומיהו וכו' - חולק ע"ז דאין כאן חשש ברכה לבטלה דכן הוא המצוה לבדוק החמץ ולחפש אחריו שמא ימצא ואם לא ימצא אין בכך כלום והט"ז כתב עוד דהברכה קאי על מה שיבער למחר בודאי מה ששייר מאכילתו אלא שמהיום מתחיל ע"י הבדיקה וכו"ל בסימן תל"א וכן הסכימו אחרונים לדינא ועיין בח"י שכתב דמ"מ אין כדאי לבטל מנהג של ישראל ועיי"ש שנתן טעמים להמנהג וגם האר"י ז"ל כתב מנהג זה ושיניח יו"ד פתיתים אכן יש ליזהר הרבה שלא יאבד אחד מן הפתיתין ועיין בש"ת:

29. שו"ת יחווה דעת חלק ה סימן לא

המנהג שנהגו לפזר חתיכות פת בכל פינות הבית בליל י"ד בניסן לפני בדיקת החמץ, ובעל הבית הבודק ומחפש אחר החמץ מחזר אחריהם גם כן למוצאם, כדי לבערם למחרת עם יתר החמץ שברשותו, הוא מנהג שיש לו סמך בדברי האחרונים. ועל פי הקבלה יש להניח עשר חתיכות (אבל אין צורך שיפזרם דוקא בעשרה מקומות). וכל חתיכה מהפת תהיה פחותה מכזית, ויעטפם בנייר כדי שלא יתפזרו מהפירורים בבית שהוכשר קודם לכן. ואם לא מצאו חתיכה או שתים מהן, אין צריך לטרוח לחזר אחריהם למוצאם, אלא אפשר לסמוך על ביטול החמץ שמבטל לאחר הבדיקה.

30. שו"ת מנחת יצחק חלק ח סימן לה

ע"ד אחד שנוסע מביתו עם כל ב"ב איזה ימים קודם פסח, וצריך לבדוק ביתו מחמץ בלילה קודם נסיעתו, אם קודם בדיקה זו צריכים ג"כ להניח פתיתין חמץ, ואם אפילו אינו מניח, אם צריך ליקח עמו הפירות שימצא בבדיקתו לשרפם ערב פסח, וכהדג"ק בירר להלכה דא"צ להניח פתותי חמץ, ואף א"צ ליקח עמו מה שמצא בבדיקתו. ... וזה נוסף על הטעם שכתבו בהפתיתין משום הברכה, ולפי הלכה אין מברכין רק בליל י"ד וכן דינא דהצנעת החמץ לשריפה הנ"ל.

31. דרשו

מאיך הגר"י אלישיב כתב שלפי מה שמוא בשם האר"י שיש סוד גדול בהנחת הפתיתים, אפשר שיש להניח פתיתים גם כשבדוק קודם י"ד